

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

29 novembre 2012

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code d'instruction criminelle
en ce qui concerne les nullités**

AMENDEMENT

N° 1 DE M. LANDUYT ET CONSORTS

Art. 2

Remplacer cet article comme suit:

“Art. 2. La loi du 17 avril 1878 contenant le Titre préliminaire du Code de procédure pénale est complétée par un nouveau chapitre rédigé comme suit:

“Chapitre VII. Des nullités

Art. 32. La nullité et l'exclusion d'un élément de preuve obtenu irrégulièrement ne peuvent être déciées que si:

- le respect des conditions formelles concernées est prescrit à peine de nullité, ou;*
- l'irrégularité commise a entaché la fiabilité de la preuve, ou;*
- l'usage de la preuve est contraire au droit à un procès équitable.”.*

Document précédent:

Doc 53 **0041/ (2010):**
001: Proposition de loi de M. Landuyt.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

29 november 2012

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Wetboek van
Strafvordering wat betreft de nietigheden**

AMENDEMENT

Nr. 1 VAN DE HEER **LANDUYT c.s.**

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt:

“Art. 2. De wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering wordt aangevuld met een nieuw hoofdstuk dat luidt als volgt:

“Hoofdstuk VII. Nietigheden

Art. 32. Tot nietigheid en uitsluiting van een onrechtmatig verkregen bewijs-element kan enkel worden besloten indien:

- de naleving van de betrokken vormvoorwaarden voorgeschreven wordt op straffe van nietigheid, of;*
- de begane onrechtmatigheid de betrouwbaarheid van het bewijs heeft aangetast, of;*
- het gebruik van het bewijs in strijd is met het recht op een eerlijk proces.”.*

Voorgaand document:

Doc 53 **0041/ (2010):**
001: Wetsvoorstel van de heer Landuyt.

JUSTIFICATION

Le Conseil d'État, section de législation se montre hésitant face à l'utilisation de formulations et de principes du droit judiciaire privé dans le droit de la procédure pénale (voir DOC 52 2163/002).

Afin d'y remédier, le présent amendement se fonde sur les formulations utilisées par la Cour de cassation, siégeant en matière répressive.

De la sorte, il est conféré un ancrage légal à la jurisprudence Antigone de la Cour de cassation.

Cela signifie que la loi prévoit désormais qu'en règle générale, une preuve obtenue irrégulièrement peut être prise en considération comme preuve d'une infraction sauf dans les trois cas limitatifs suivants:

1. le législateur prévoit explicitement la nullité de cette preuve ou;
2. la fiabilité de la preuve a été entachée ou;
3. l'usage de la preuve est contraire au droit à un procès équitable.¹

Si l'on demande l'exclusion de la preuve, le juge devra d'abord vérifier, concrètement et à la lumière de l'ensemble de la cause, si la fiabilité de la preuve a effectivement été entachée et si l'usage de la preuve nuirait réellement à l'équité du procès, avant de pouvoir exclure la preuve en question.

Le juge ne peut donc pas aller plus loin que ce qui est autorisé par la jurisprudence Antigoon, laquelle vise notamment à prévenir les dérives.

En ce qui concerne le critère du procès équitable, il convient également de renvoyer, dans la présente justification, à larrêt de la Cour de cassation du 23 mars 2004 (RAGB 2004, 1061).

Les juges qui doutent du caractère équitable du procès pénal doivent tenir compte des sous-critères suivants:

- 1° le caractère intentionnel ou non du vice de forme,
- 2° la gravité de l'infraction et
- 3° le fait que l'irrégularité a une incidence ou non sur la question de la culpabilité.

En établissant explicitement le lien avec la jurisprudence Antigoon et les arrêts "d'affinement" rendus par la suite par la Cour de cassation, le présent amendement implique également, au même titre que la proposition de loi initiale, que le juge pénal doit tenir compte de l'intérêt dont le prévenu peut se prévaloir en ce qui concerne la prescription violée et de la nature de la règle procédurale méconnue: s'agit-il d'une règle de preuve ou seulement d'une simple formalité? Dans le dernier cas, l'irrégularité ne peut avoir entaché la fiabilité

¹ Cass., 14 octobre 2003, Pas., 2003, 1607, conclusions de l'avocat général De Swaef; T. Strafr., 2004, p. 129 et note de P. Traest; RCJB, 2004, p. 405 et note de F. Kuty.

VERANTWOORDING

De Raad van State, afdeling wetgeving, staat in haar advies huiverachtig tegenover het aanwenden van bewoordingen en principes uit het gerechtelijk privaatrecht in het strafprocesrecht (zie DOC 52 2163/002).

Teneinde hieraan te verhelpen, wordt met dit amendement teruggerepen naar de bewoordingen zoals gebruikt door het Hof van Cassatie, zetelend in strafzaken.

Hiermee wordt de Antigoon-rechtspraak van het Hof van Cassatie wettelijk verankerd.

Dit betekent dat voortaan bij wet wordt bepaald dat in de regel een onrechtmatig bewijs wél bijdraagt tot het bewijs van een misdrijf behoudens in drie limitatieve gevallen:

1. de wetgever voorziet explicet in de nietigheid of;
2. de betrouwbaarheid van het bewijs werd aangetast of;
3. het gebruik van het bewijs is in strijd met het recht op een eerlijk proces.¹

Wordt bewijsuitsluiting opgeworpen, dan zal de rechter *in concreto* en in het licht van het geheel van de zaak eerst moeten nagaan of de betrouwbaarheid van het bewijs wel daadwerkelijk werd aangetast, en of het gebruik van het bewijs de eerlijkheid van het proces effectief zou aantasten, alvorens hij kan overgaan tot bewijsuitsluiting.

De rechter kan dus niet verder gaan dan wat de Antigoon-rechtspraak, die ondermeer is bedoeld om uitwassen te voorkomen, toestaat.

Wat betreft het criterium van eerlijk proces, past het in deze verantwoording eveneens te verwijzen naar het cassatiearrest van 23 maart 2004 (RAGB 2004, 1061).

Rechters die twijfelen aan het eerlijk karakter van het strafproces moeten rekening houden met de volgende subcriteria:

- 1° het al dan niet opzettelijk karakter van de vormfout,
- 2° de ernst van het misdrijf en;
- 3° het feit of de onregelmatigheid al dan niet invloed heeft op de schuldvraag.

Door explicet de link te maken met de Antigoon-rechtspraak en de daaropvolgende verfijningsarresten van het Hof van Cassatie, impliceert dit amendement eveneens, net zoals het oorspronkelijk wetsvoorstel, dat de strafrechter rekening moet houden met het belang dat de beklaagde kan doen gelden bij het geschonden voorschrift en met de aard van de miskende procesregel: gaat het om een bewijsregel of enkel om een loutere formaliteit? In dit laatste geval kan er geen sprake van zijn dat de onrechtmatigheid de betrouwbaarheid

¹ Cass., 14 oktober 2003, Pas., 2003, 1607, conclusies van advocaat-generaal DE SWAEF; T. Strafr., 2004, blz. 129 en opm. P. Traest; R.C.J.B., 2004, blz. 405 en nota van F. Kuty.

de la preuve ni être contraire à un procès équitable (voir en ce sens: Cass. 2 mars 2005, P04 1644F et Cass. 3 mai 2005, P05 618N).

Le présent amendement doit dès lors s'entendre comme faisant de la sanction de l'exclusion de la preuve une exception plutôt que la règle, dans les cas de vices de forme et d'irrégularités.

En reprenant littéralement les termes de la jurisprudence de la Cour de cassation, nous garantissons en outre que cette formulation résistera au contrôle, par les plus hautes juridictions de ce pays, du respect des dispositions de la Convention européenne de sauvegarde des Droits de l'homme, notamment.

van het bewijs zou hebben aangetast, dan wel in strijd zou zijn met een eerlijk proces (zie in die zin: Cass. 2 maart 2005, P04 1644F en Cass. 3 mei 2005, P05 618N).

Dit amendement moet dan ook zo worden begrepen dat in geval van vormfouten en onregelmatigheden, de sanctie van bewijsuitsluiting een uitzondering wordt in plaats van de regel.

De letterlijke overname van de bewoordingen uit de cas-satierechtspraak garandeert bovendien dat deze formulering de toets van de hoogste rechtscolleges van dit land aan ondermeer de bepalingen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, zal doorstaan.

Renaat LANDUYT (sp.a)
Carina VAN CAUTER (Open Vld)
Raf TERWINGEN (CD&V)
Özlem ÖZEN (PS)
Christian BROTCORNE (cdH)
Philippe GOFFIN (MR)